

5th International Conference "Ohrid- Vodici 2017"

**"RUNAWAY WORLD, LIQUID MODERNITY
AND RESHAPING OF CULTURAL IDENTITIES,
HERITAGE, ECONOMY, TOURISM AND
MEDIA"**

-Conference Proceedings-

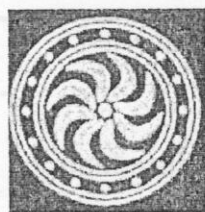

5-та Меѓународна конференција „Охрид- Водици 2017“

**„СВЕТОТ ШТО НИ БЕГА, ТЕЧНАТА
МОДЕРНОСТ И ОСТРЕЊЕТО НА
КУЛТУРНИТЕ ИДЕНТИТЕТИ, НАСЛЕДСТВО,
ЕКОНОМИЈАТА, ТУРИЗМОТ И МЕДИУМИТЕ“**

- Зборник на трудови-

5-та Меѓународна конференција
„Охрид-Водици 2017“

„СВЕТОТ ШТО НИ БЕГА,
ТЕЧНАТА МОДЕРНОСТ И
ОСТРЕЊЕТО НА КУЛТУРНИТЕ
ИДЕНТИТЕТИ, НАСЛЕДСТВО,
ЕКОНОМИЈАТА, ТУРИЗМОТ И
МЕДИУМИТЕ“

-Зборник на трудови-

Уредник

Рубин Земон

Охрид, 17-19 јануари 2017

**Conference Proceedings 5th International Conference
“Ohrid – Vodici” 2017**

Publishers:

Institute for Socio – Cultural Anthropology of Macedonia

University “Euro – Balkan”, Skopje, R. of Macedonia

Selçuk Üniversitesi, Konya, Turkey

MIRAS, Social Organization in Support of Studing of Cultural Heritage,
Baku, Azerbaijan

Editor: Rubin Zemon Ph.D.

CONFERENCE HONORARY COMMITTEE

Prof. Rubin Zemon Ph.D. Institute for Socio-Cultural Anthropology,
Director/ University Euro-Balkan, Skopje

Prof. Gafar Jabiyev Ph.D., National Academy of Science of Azerbaijan,
Baku, Azerbaijan

Prof. Mustafa ŞAHİN, Ph.D. Selçuk University Rector

Assoc. Prof. Fariz Khalili Ph.D. (MIRAS Social Organization in Support
of Studying of Cultural Heritage) Baku, Azerbaijan

Prof. Dr. Dragor Zareski Ph.D. Euro-Balkan University, acting Rector

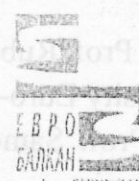
Computer preparation and printing:

Igor Panev

Photo on the book cover: Mamed Ragimov

5th International Conference

“Ohrid-Vodici, 2017”

“RUNAWAY WORLD, LIQUID
MODERNITY AND RESHAPING
OF CULTURAL IDENTITIES,
HERITAGE, ECONOMY, TOURISM
AND MEDIA”

-Conference Proceedings-

Editor

Rubin Zemon

Ohrid, 17-19 January, 2017

THE CONFERENCE PROGRAMME COMMITTEE

Assoc. Prof. Rubin Zemon Ph.D. (Institute for Socio-Cultural Anthropolgy)/
University Euro-Balkan Skopje, Macedonia
Asst. Prof. Samoil Malcheski Ph.D. (Euro-Balkan University), Skopje,
Macedonia
Prof. Osman Kunduracı Ph.D. (Selçuk Unviversity), Konya, Turkey
Assoc. Prof. Fariz Khalili Ph.D. (MIRAS Social Organization in Support
of Studying of Cultural Heritage) Baku, Azerbaijan
Prof. Evgeny Kozhokin Ph.D., (Moscow Institute of International
Relations), Moscow, Russia
Prof. Marcel Courtiade Ph.D. (INALCO- Paris), Paris, France
Prof. Margarita Karamihova Ph.D. (University Ss. Cyril and Methodius),
Veliko Trnovo, Bulgaria
Jasminka Simic Ph.D. (Radio-Television of Serbia), Belgrade, Serbia
Prof. Armanda Kodra Hysa Ph.D. (Institute of Cultural Anthropology and
Art's Studies) Tirana, Albania
Prof. Ahmet Aytaç Ph.D., Selçuk Unviversity, Konya, Turkey
Prof. Kubilay Akman, Usak Univeristy, Usak Turkey
Nadzyea Cherepan Ph.D. candidate (European Humanities University),
Vilnius, Lithuania
Prof. Meli Shopi Ph.D. (University of Elbasan), Elbasan, Albania
Assoc. Prof. Dejan Metodijeski Ph.D. (University Goce Delchev, Stip),
Skopje, Macedonia

ORGANIZING COMMITTEE OF THE CONFERENCE

Ass. Prof. Dushka Mateska Ph.D. (Euro-Balkan University), Skopje,
Macedonia
Prof. Osman Kunduracı Ph.D. (Selçuk Unviversity), Konya, Turkey
Ljubomir Gajdov, Fellow, GSIRI Think Tank, CSR, Macedonian Academy
of Sciences and Arts (MASA)
Prof. Ahmet Aytaç Ph.D. (Selçuk Unviversity), Konya, Turkey
Verica Dzijanaska, (Institute for Socio-Cultural Anthropolgy) Skopje,
Macedonia
Prof. Yaşar Erdemir Ph.D. (Selçuk Unviversity), Konya, Turkey
Prof. Denis Himci Ph.D. (University of Elbasan), Elbasan, Albania
Prof. Hakan Kuyumcu Ph.D. (Selçuk Unviversity), Konya, Turkey
Simona Josifoska M.Sc (Euro-Balkan University), Skopje, Macedonia
Igor Panev M.Sc. (Euro-Balkan University) Skopje, Macedonia

Contents

Preface 9

“US” and “THEM” in a Runaway World and Liquid Modernity, Ass. Prof.
Rubin Zemon, Ph.D 11

Religion and politics in the modern world - main trends, Assoc. Prof. Petya
Pachkova, PhD 19

THE ROLE OF WOMEN IN RURAL LIFESTYLE DEVELOPMENT, Dr.
Fariz Khalilli 28

The impact of armed conflict on building a multiethnic state administration
in the Republic of Macedonia, Simona Josifovska, LL.M 39

19th Century a Central Asian Turkmen Fabric, Ahmet AYTAÇ 48

PROF. DR. RIFKI SALİM BURÇA K'İN DEMOKRAT PARTİ
DÖNEMİNDE ÜNİVERSİTELERİ SİYASETEN UZAK TUTMA
ÇALIŞMALARI, Dr. Ahmet EDİ 52

DENİZLİ'DE YAŞAYAN GELENEKSEL MESLEKLER, Assist. Prof.
Ayşegül KOYUNCU OKCA 58

THE WINDOW OPENING FROM GÖRECE (İZMİR) TO THE WORLD:
EVIL'S EYE AND THE SITUATION TO DAY, Yrd. Doç. Ayşegül
KOYUNCU OKCA, Hülya ÖZAR 65

Turkish Culture Traces in Afghanistan, Burhanettin ŞENLİ 75

Reshaping of Religious Identity among the Believers of R. Macedonia in
the Global Age, Prof. Zoran Matevski, PhD 84

July 15 Coup Attempt and Defense of Democracy in Turkey-An Analysis
through Sociology of Security and Media Studies, Assoc. Prof. Dr. M.
Kubilay AKMAN 93

Gender Based Violence: a social issue of public impact, Dr. Valbona Muça
99

L.N. Gumilyov on the Migrational Phenomenon, Prof. Boris Manov, PhD
107

Religion and level of religiosity, Fatmir Zaimi 113

Politics and fundamentalist Islam in West Balkans and R. Macedonia,
Aleksandar Manasievski, PhD 123

Historical Identity Analysis of Sharkoy (Piro) Kilims, Assist. Prof. Cemile
TUNA 129

Social Researches From Sociology of Regulation to Sociology of Radical
Change, Şükran GÖLBAŞI 139

Ushak Medallion Carpets in two Paintings of Vermeer and Analysis of
Their Visual Indicators, Assoc. Prof. Nurcan PERDAHCI 148

Today Changing Past to Amasya Region Beginning Traditional Jewelry
“Hilly” Samples, Nurşen ÜNAL KOYUNCU 156

Examples from the Kandirik Photography from the Ottoman Period in the
Kocaflı Museum, Sedef YÜZ 161

The male ritual procession “bamburci” from Ratevo between the tradition
and the modernity, Prof. Dr Zorančo Malinov 167

The influence of the family on religious identity building in youth, Prof.
Dushka Matevska, PhD 175

Светските глобални процеси и идентитетот на градот, Dr. Dragan
Stefanovski 189

Greece-Croatia: (re)branding urban policies and cultural identity, Dr Eleni
G. Gavra, Kleoniki Gkioufi 197

Chalgia music as cultural space and “meeting point” of different
ethnicities, Aleksandra Kuzman 202

On some issues of Azerbaijan ethnography of (on the bases of the materials
of Shirvan region), Konul Asadli 211

Ecomuseums as a Tool for Tourism Development, Dejan Metodijeski, Oliver
Filiposki 222

The Onomastic-semantic Space in Azerbaijani Eposés, Dadashova Reyhan
Bahram kizi 228

Controversy over Human Freedom in a Globalized World, Ljupcho
Cvetkovski, MA 235

Ethic ground for new Jus Commune, possibility or illusion, Natalija
Shikova, PhD, Branka Mincheva Kocevská; PhD 245

HUMAN TRAFFICING FOR LABOR EXPLOATATION, Assoc. Prof.
PhD Marjan Bogdanoski 255

Charity for educational causes in Bulgarian conditions: motivation and
practices, Prof. Valentina Milenkova 269

The role of the Press of 1920-1940 in raising the cultural level of youth, Gasimov Shikar 277

За Аристотеловиот фронеzis и за соларната држава со финско образование, Goran Stojanov, PhD 285

The idea of Universal Ethics in context of globalization in contemporary epoch, Branka Minceva Kocevaska PhD, Ljubica Topuzoska PhD, Elena Petreska PhD 298

Ethnography of the speech and the Canon of the Albanian mountains, (Socio-linguistic considerations from data of the Canon of Lekë Dukagjini), Prof. as. dr. Meleq Shopi 312

The ritual of death as part of the linguistic and cultural legacy in the Albanian territories, Dr. Denis Himçi 326

The most productive word-formation formants for the creation of new morpho-lexical units in Kadare's prose, As. Prof. Dr. Rakela Luniku 334

Does the Gender Makes Any Difference in Career Choice and Expectations of the Future Physiotherapists: Considerations, Henrrik Prendushi 344

The overuse of the Internet and video-games and some symptoms of mental health of children and adolescents, Pranvera Kraja, Jozef Bushati 350

Democracy and education in the country today, Doc. Nuredin Çeçi 357

POSTERS

ANADOLU YÖRÜK VE TÜRKMEN KİLİMLERİ İLE BAZI AVRUPA KİLİMLERİNİN DESEN BENZERLİKLERİ, S. Senem UĞURLU 375

SYMBOLISM AND ABSTRACTION IN THE EASTERN ANATOLIAN FLATWEAVES PATTERNS, Doğu Anadolu Düz Dokumaları Motiflerinde Soyutlama ve Simgeleme, Assist. Prof. Dr. Askhan RAHMANI 381

EXIBITION 395

The influence of the family on religious identity building among the youth

Abstract: In this text we will try to answer the question which factor influence the building of religious identity. It is a known fact that argumentation and proof isn't necessary for true faith, but what is crucial to someone becoming religious? Is it family or tradition, school or the means of mass communication? Who influences religious identity building? How is religious identity formed? Is religiosity something inherited by tradition or gained with experience. The term religious identity, like any other identity, contains an association to something, as well as disassociation to something else. Religious identity is a specific form of identity concerning religion and the religious. It is characterized with a belonging to a certain group, which finds its contents in religion.

One of the main factors influencing religious identity building and its maintenance is the process of socialization, while family stays a primary factor and source of religious beliefs and values. Parents who are members of a religious community raise their kids to become members of said community. This is why many sociologists agree that among the many sources of socialization, family is one of the most important, because it affects people at their youngest, where family has almost exclusive control on these most important years of human development.

Овде ќе се обидеме да дадеме одговор на прашањето кои фактори влијаат врз градењето на религискиот идентитет. Факт е дека за вистинска вера не е потребна аргументација и докажување, но што е пресудно за тоа некој да одлучи да биде религиозен? Дали заслуга за тоа треба да се препише на семејството или традицијата, училиштето или средствата за масовна комуникација? Кој влијае врз градењето на религискиот идентитет кај младите? Како се формира? Дали религиозноста е нешто што е наследено со традицијата или стекнато со искуството? Поимот религиски идентитет, како и секој вид на идентитет во себе содржи припадност на нешто, истозначност со нешто но во исто време неприпадност и различност од нешто. Религискиот идентитет е специфичен вид на идентитет кој своите основи ги пронаоѓа во религијата и религиозното. Го обележуваат чувства на посебна припадност кон одредена група која своите содржини ги пронаоѓа во религијата.

Религијата преставува важна врска помеѓу индивидуата и поголемата општествена група. Индивидуата и поголемата општествена група се поврзани во заедница на споделени значења. Можноста на религијата

¹ Associate Professor, Dean of the Faculty of Southeastern Europe Studies, University „Euro-Balkan“ in Skopje, R. Macedonia

да овозможува значење за човековото искуство била главна тема во социологијата на религијата. Значењето се однесува на интерпретација на ситуации и настани во услови на некоја поширока референтна рамка. Многу историски религии се комплексни системи на значење кои го интерпретираат целокупното искуство на индивидуата и општествената група во единствен општ експликативен консензус. Ваквиот комплексен систем на значење се нарекува поглед на свет. Во современото општество религиските системи на значење се натпреваруваат со многу други погледи на светот.

Питер Бергер смета дека обезбедувањето значење е особено важно за разбирањето на религијата, заради начините преку кои значењето ја поврзува индивидуата со поголемата општествена група. Системите на значење го интерпретираат целокупното групно постоење. Така на начините на кои групата прави нешта и на самото нејзино постоење и се доделува значење. Групата може да ги објасни своите морални норми како институирани од нејзиниот Бог; и нејзиниот образец на семеен живот може да се интерпретира како копирање на семејството на боговите; и нејзината историја може да стане значајна како приказна за односите на боговите со нивните луѓе. Затоа, ќе истакне Бергер, системот на значење е и објаснувачки и нормативен; односно, објаснува зошто работите се такви какви што се и одредува какви треба да бидат работите.²

Системот на значење на индивидуата е научен, во поголем дел, за време на процесот на социјализацијата. Интерпретациите кои делуваат особено прифатливи за личноста се најчесто оние кои се познати и кои се подржани од другите. Според тоа личниот систем на значења на индивидуата е под големо влијание на семејството, пријателите, образовните институции, масмедиумите и поширокото општество и не преставува директен продукт на социјализацијата. Индивидуата може да отфрли или да модифицира некои системи на значење во комуникација со другите, особено кога се презентирани како алтернативи повеќе системи на значење, што е многу честа појава во современите општества. Сепак сите лични системи на значење добиваат ефективност преку нивната врска со некои заедници, во кои тие се споделуваат.

Човековата личност не се раѓа готова, туку се формира преку процесот на општествена интеракција. Преку општествената интеракција индивидуата учи за религиските значења и станува свесна за личниот идентитет на групата. Процесот на социјализација започнува од самото раѓање на детето а први посредници помеѓу општеството и детето се родителите. Детето ќе се развие во личност во сложениот контекст на културата и на општествениот живот кој најпрво го запознава во сопственото семејство, преку прозорите на својот дом, гледајќи на надворешниот и се уште непознат свет со очите на своите родители или постарите браќа и сестри.

² Peter Berger, *The sacred Canopy: Elements of Sociological Theory of Religion*. Garden City, Doubleday, New York, 1967, pp. 12-33

Како ќе изгледа за него тој свет надвор, зависи од тоа што му пренесуваат родителите и возрасните членови на семејството, како тие го гледаат и доживуваат, колку во него учествуваат и дали го прифаќаат или отфрлаат. Затоа за развој на религијата е особено критичен периодот на раното детство. Детето почнува да учи што значи да се биде „еден од нас,“ (нашето семејство, нашата религија, нашата етничка група). Особено во социјализацијата, индивидуата ги вградува моралните норми на групата и темелните вредности. Социјализацијата е исто така причина за развој на ставовите и вредностите на индивидуата, како што се ставовите поврзани со авторитетот или вредноста поврзана со стекнување на материјални богатства. Овие ставови и вредности се блиско поврзани со религиските учења и тие варираат според типот на религиозноста која индивидуата ја постигнува преку нејзината група.

Семејството е првиот извор на припадност на индивидуата. Детето во најрана возраст не е дел од општеството, но е дел од семејството и на тој начин индиректно учествува во општеството. При подоцнежното вклучување во општеството за индивидуата многу важни се вредностите, мотивациите и ставовите кои се здобиени во детството. Една студија на религиска социјализација упатува на фактот дека: „најзапамените аспекти на религиското растење се појавуваат во семејствата, особено преку секојдневните рутини и свети објекти, празниците и интимните врски како составен дел на семејствата“.³

Преку ритуалите и симболите, уште во најраниот период од детството се гради религискиот идентитет. Ритуалот претставува симболичка активност поврзана со религијата, тоа е драматизација на самата намена на религијата. Ритуалот го изразува психичкиот, општествениот и религискиот свет на своите учесници. Намената и смислата на ритуалот се изразува преку низа на постапки кои често претставуваат премин од една состојба на постоење во друга. Скоро сите општества имаат неколку различни статуси поврзани со возраста и го обележуваат преминот од еден во друг со одредени религиски ритуали. На тој начин се обележува раѓањето, преминот помеѓу возрасните, бракот и смртта. Заедничките ритуали се засновани на заедницата на верници и служат како средство за потврдување на заедништвото. Тие се обавуваат јавно, со организирана богослужба, на посебно одредени и осветени места во утврдено време. Во Православната христијанска црква литургијата за време на Големите христијански празници и неделните литургии се примери за заедничко богослужење во кои централно место зазема обредот причестување. Втора група на ритуали се вршат во домот и можат да се наречат домашни ритуали или семејни ритуали. Верниците од христијанска провиниенција обично во домот чуваат икона на некој светителски лик што служи како семеен олтар пред кој се изведуваат

³ Robert Wuthnow, *Growing Up Religious: Christians and Jews and Their Journeys of Faith*, Beacon, Boston, 1999, pp. 69

молитвите. Во целите на домашните ритуали спаѓа и воспитувањето на децата и вклучување на децата во традицијата која на семејството му го одредува религискиот идентитет.

Друг главен извор на идентитет е базиран на индивидуалното чувство на припадност на одредена група – племе, нација етничка група. Процесот во кој детето се социјализира во семејството и етничко - религиската група е постепен. Започнува како едноставно детско искуство за членство на групата како дел од животот, земен здраво за готово (на пример: јас сум Македонец, Албанец, Турчин, односно, јас сум православен христијанин, муслиман). Во мултикултурен контекст, овие групни идентитети се често поврзани со чувството на „нас,, во споредба со другите „тие,,. Детското чувство за „нас,, не е неопходно опозиционо, како што тие учат да разликуваат семејство од не – семејство, децата исто така учат како да разликуваат други етнички и религиски групи од групите со кои тие се идентификуваат.

Процесот на социјализација е најважен во градење и одржување на религискиот идентитет, а семејството останува примарен фактор и извор на религиските верувања и вредности. Родителите кои и самите се припадници на одредена верска заедница со својот начин на воспитување настојуваат и нивните деца да останат членови на истата конфесија. Најголем број на социолози се сложуваат со ставот дека помеѓу бројните извори на социјализација, семејството претставува еден од најважните бидејќи го опфаќа периодот на најраното детство. Семејството има скоро ексклузивна контрола над детето во неговите најрани и најважни години на обликувањето. Пред се во семејството се наоѓаат темелите за разбирање на смислата и првите искуства со религиозноста. Прославата на Божиќ, Велигден и други христијански празници како и посетата на црква за време на овие празници со родителите или со членови на поширокото семејство претставуваат првите контакти на детето со религијата.

Религиското воспитување започнува и се одвива во рамките на семејството. Во рамките на семејството не само што се формира системот на вредности, туку и од она што се случува во семејството зависи како младите ќе се однесуваат кон другите фактори на социјализацијата. Религиското воспитување се состои во усвојување на религискиот поглед на свет, развивање на довербата во Бог, верување во спасение и вечен живот но и развивање на навики како што се молитвата, постот и други религиски ритуали кои се негуваат во семејството и црквата. Најважната работа во формирањето на здрава и стабилна личност е доследноста, односно консеквентноста, и тоа логичката (консеквентност во мислењето) така и практичната (консеквентност во дејствувањето). Доследноста е особено важна за религиското воспитување во рамките на семејството бидејќи ако се знае вистината тогаш мора да се дејствува

во согласност со неа. Религиското воспитување во семејството може да се одвива намерно и директно но и ненамерно односно индиректно. Родителите можат во топла родителска атмосфера да развиваат позитивни религиски ставови и однесување. Со природниот живот, со сопствената религиозност во вербалната и невербалната комуникација децата ги усвојуваат пораките. Децата можат да живеат во ригидно семејство во кое постојат строги правила и кои според религиските норми се сосема исправни но поради недостатокот на љубов и милост можат да имаат спротивен ефект на децата и тие да ја отфрлат таквата религија. Религиозните семејства, во трансмисијата на религиските вредности ако ја забораваат емотивната компонента на личноста на детето и не го поврзат религиското со пријатното и она што ги задоволува неговите потреби било посредно или непосредно, го трасираат патот кон отфрлање на религијата.

Ронеровата теорија⁴ за родителското прифаќање и отфрлање има големо влијание во религиското воспитување. Оваа теорија за социјализацијата се обидува да ги објасни и предвиди последиците на родителското однесување во две крајности: на едниот крај се наоѓа прифаќањето на детето а на другиот крај отфрлањето на детето.

Родителите кои ги прифаќаат своите деца се опишани како оние кои ја покажуваат својата љубов и чувства кон децата физички и, или вербално. Физичката љубов може да се покаже со прегрнување, бакнување, милување итн. а вербално со пофалба, комплимент, давање на позитивни искази за детето итн. Сите овие различни начини на покажување на љубов, прават детето да се чувствува сакано и прифатено.

Родителите кои ги отфрлаат своите деца се опишани како оние кои не го одобруваат однесувањето на детето, даваат често отпор спрема децата, на многу работи им замеруваат на децата и се огорчени. Во многу случаи тие го гледаат своето дете како оптоварување и во споредба со другите деца го доживуваат како бескорисно и неспособно. Отфрлањето според Ронеровата теорија се манифестира на два основни начини: во облик на родителско непријателство и агресивност од една страна и занемарување и рамнодушност од друга страна. Агресивните родители своето непријателство го изразуваат физички, на пример со удирање на детето, со буткање, штипење, гребене; и вербално, со изразување на бесмислени, нељубезни и сурови поединости на своите деца или за своите деца. Индиферентните родители не обрнуваат внимание на потребите на децата, физички или психички се оддалечени од децата, недостапни се, ги игнорираат повиците на децата за внимание, склони се да бидат

⁴ Види поопширно кај: Ronald P. Rohner, Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection, Measurement of Paternal Acceptance-Rejection and Its Social-Emotional Consequences, Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection, The University of Connecticut Storrs, USA, 1984

неодговорни спрема физичките и емотивните потреби од децата. Инфериорните родители им обрнуваат многу малку внимание на децата и минимум од своето слободно време го поминуваат со нив. Таквите родители често ги забораваат своите ветувања кои ги дале на своите деца. Според Ронер и двата облика на однесување на родителите, и непријателство – агресивност и инфериорност – занемарување, можеме да ги третираме како отворени изрази на отфрлање, бидејќи и двата случаја ги поттикнуваат децата да се чувствуваат несакани и отфрлени.

Една од можните причини за одбивното однесување на родителите, според Кубуриќ може да биде и религијата.⁵ Семејната атмосфера може да биде ладна под дејство на строгите религиски побарувања. Религијата има додатни барања спрема членовите на семејството, а должност на родителите е тие барања да ги пренесат на своите деца. Според истражувањето на Кубуриќ, воспитувањето во адвентистичкото семејство е премногу шаблонизирано, а основната цел на родителите е детето да остане во верата. Можеби поголема веројатност за тоа е кога на детето би му се дала поголема слобода, а родителите со својот пример да ја даваат вистинската слика. Најголемиот проблем во воспитувањето е всушност расчекорот помеѓу реалноста и побарувањата. Родителите не се во состојба со свој пример да му ја дадат на детето вистинската слика за она што од него го бараат. Лицемерното однесување и двојниот морал се она што нај веќе ги збунува децата. Заради недостаток на примери во личниот живот, родителите не можат да бидат опуштени и сигурни во обавувањето на својата родителска функција. Сепак спремни се од децата да го бараат онаа што на нив самите не им успеало во животот. Затоа воспитните постапки се насочени кон моќ и кон контрола.⁶

Религиозноста се развива во процесот на социјализација врз база на влијанието на општествената средина која се реализира првенствено преку семејството кое селективно го пренесува усвоениот систем на вредности на своите потомци. Овде треба да истакнеме дека религиозноста и не религиозноста како што не се секогаш личен избор, односно, резултат на внатрешната мотивација на поединецот, не се ни пасивно потчинување на влијанијата на средината во која живее. Религиозноста е пред сè фактор на семејниот избор кој тежнее да се репродуцира од генерација во генерација. Но неуспехот на семејствата да го пренесат својот усвоен религиски систем започнува од една страна со незадоволувањето на потребите на детето со тој усвоен систем. Воспитните постапки кои се насочени кон моќ и контрола го трасираат патот кон отфрлање на религијата. Но постојат и ситуации кога родителите не се религиозни и не ги задоволуваат емотивните потреби на детето за

5 Zorica Kuburić, Porodica i psihičko zdravlje dece, Teološki institut za za obrazovanje informacije i statistiku, Beograd, 1994

6 Zorica Kuburić, Religija Porodica & mladi, Beograd, 1996, pp. 194-199

љубов, да го трасираат патот на детето кон религијата каде што тоа се обидува да најде емотивно засолниште и сигурност.

Периодот на транзиција кој изврши длабоки структурни промени во македонското општество, ја ревитализира и религијата. Потребата за припаѓање на некоја група и идентификација со истата македонските граѓани ја најдоа во религијата. Досега направените истражувања покажуваат дека после осамостојувањето бројот верници во македонското општество е драстично зголемен. Слични резултати добиваат и социолозите од просторите на поранешна Југославија, па овој тренд после падот на комунизмот голем број на социолози на религија го нарекоа ревитализација на религијата. Но овде мораме да истакнеме дека процесот на враќање на религијата во јавната и политичката сфера во бившите југословенски простори бил многу посилен од процесот на враќање на луѓето на религијата. Но дури и да се работи за враќање на луѓето кон религијата пак во прв план излегуваат мотивите: дали тие првенствено се од религиска природа или тоа е само желба за општествена промоција преку религијата и црквата кои во денешно време претставуваат афирмативни и пожелни културни обрасци. Истражувањата покажуваат дека најголем број од оние кои се декларираат како верници само номинално и припаѓаат на црквата, а во религиската пракса се инволвирани само во оној дел кој е директно поврзан со македонските вредности, обичаи и традиција. Верниците својот религиски идентитет го определуваат врз база на припадност на одредена религија а не врз база на вистинска религиозност. Живееме во општество со искривени вредности. Базичните христијански вредности како што се љубовта па дури и спрема својот непријател, скромноста, праведноста и спременоста да се помогне се помалку се присутни во нашето општество и покрај големата бројка на само декларирани верници. Се наметнува прашањето дали религискиот идентитет или она што навистина сум се трансформира само во имиц или во што треба да сум односно она што одговара на постоечките стандарди. Слабото познавање на религиските текстови особено на Светото писмо и минималната религиска партиципација, доведува до погрешни сфаќања, површност и незаинтересираност.

Заклучок

Христијанството во својата суштина е религија на љубовта. Дека преку љубовта се препознаваат вистинските христијани сведочат Христовите зборови во Евангелието според Јован (13:34) „Нова заповед ви давам: сакајте се еден со друг! Како што јас ве засакав, така и вие да се сакате еден со друг. (13:35) Ако се сакате еден со друг, луѓето ќе знаат дека сте мои ученици.“, Затоа љубовта, почитта и взаемното разбирање помеѓу сопружниците, внатре во семејството се од особена

важност во правилно пренесување на христијанските верувања и вредности. Но и љубовта спрема детето треба да биде на адекватен начин изразена. Доколку детето во процесот на примарна социјализација не ја почувствуваат таа љубов во рамките на семејството, тогаш тешко е да се очекува дека тоа дете ќе биде способно да даде или да прими љубов. Ако религиските пораки се пренесуваат и наметнуваат со награди и казни тогаш не можеме да зборуваме за вистинска љубов и за вистинска религиозност. Вистинската љубов спрема Бог или спрема човек, брачен другар, пријател, не може да биде резултат на стравот од Бог, туку тоа е љубов откриена од човековата слобода. На крај би завршила со размислувањата на познатиот социолог на религија Ѓуро Шушњиќ кој вели дека кога луѓето во взаемно разбирање и љубов го наоѓаат сето она што им е потребно за полн живот, тогаш тие го сретнуваат Бог и не треба да го бараат надвор или над нив, туку помеѓу себе. Бог не е надвор од нас, туку помеѓу нас. Кога човечките суштества се заедно во љубов, помеѓу нив е Бог. Тој таму се открива. Љубовта е психолошки доказ за Божјото постоење. Кога љубовта не би била појака од омразата, светот одамна би се распаднал. Верата која не е љубов, не е вистинска вера. Верниците се оддалечуваат од Бога во онаа мера во која се оддалечуваат еден од друг и од другите кои што не се верници.⁷

ЛИТЕРАТУРА

- Berger, P. (1967), *The sacred Canopy: Elements of Sociological Theory of Religion*. Garden City, Doubleday, New York
- Cvitković, I (2005), *Sociološki pregledi na naciju i religiju*, DES, Sarajevo
- Golubović, Z. (1981), *Porodica kao ljudska zajednica*, Biblioteka naorjed, Zagreb
- Kuburić, Z. (1994) *Porodica i psihičko zdravlje dece*, Teološki institut za za obrazovanje informacije i statistiku, Beograd
- Kuburić, Z. (1996), *Religija Porodica & mladi*, Beograd, 1996
- McGuire, B. M. (2002), *Religion The Social Context*, Watsworth Thomson Learning, Belmont, USA
- Rohner, P. R. (1984), *Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection, Measurement of Paternal Acceptance-Rejection and Its Social-Emotional Consequences*, Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection, The University of Connecticut Storrs, USA
- Šušnjić, Đ. (1982), *Znati i verovati, Teorijske orientacije u proučavanju religije i ateizma*, Krišćanska sadašnjost i Stvarnost, Zagreb
- Wuthnow, R. (1999) *Growing Up Religious: Christians and Jews and Their Journeys of Faith*, Beacon, Boston

⁷ Ѓуро Шушњиќ, *Znati i verovati, Teorijske orientacije u proučavanju religije i ateizma*, Krišćanska sadašnjost i Stvarnost, Zagreb, 1982